

жінності, користуються синонімом слова мета – ціль, що може виступати в множині і з конкретним значенням («Гармати стріляли по ворожих цілях»), і з абстрактним («Єдність цілей і прагнень») [6].

Тому вважаємо, що доцільно кару, виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами визначити як «цілі покарання», оскільки, у всіх стилях літературної мови, крім художнього, слово мета вживається тільки в однині, і лише у поезії допускається і множинна форма, а відповідно змінити і назву ст. 50 КК України з «Поняття покарання та його мета» на «Поняття покарання та його цілі».

Література:

1. Конституція України: Основний Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР (в редакції від 30.09.2016р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=3&nreg=254%E2%2F96-%E2%F0>.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року №2341-III (в редакції від 05.01.2017р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – ст. 131 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Про засади державної мовної політики: Закон України від 03 липня 2012 року № 5029-VI (у редакції від 08.11.2016 р.) // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 23. – ст. 218. – [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5029-17>.
4. Словник української мови. В 11 т. (Т. 4: І–М) / За ред. І. К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1970–1980. – Київ: Наукова думка, 1970–1980. Онлайнова версія словника на сайті Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні Національної академії наук України за посиланням: <http://www.inmo.org.ua/library.html>.
5. Словник української мови: в 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 4: І – М / [ред. А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, П. П. Доценко]. – К.: Наукова думка, 1973. – 840 с.
6. Чак Є. Д. Чи правильно ми говоримо? – К.: Освіта, 1997. – 240 с. – 240 с. – Режим доступу: <http://chak-chy-pravylny-mu-hovorymo.wikidot.com/m>.

УДК 343.272

ЯРМОЛЕНКО Анжела

КОНФІСКАЦІЯ МАЙНА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Інститут конфіскації майна є одним із тих, який існував впродовж всього розвитку кримінального законодавства на території України. Термін «конфіскація» латинського походження (*confiscatio*), в буквальному перекладі означає відібрання будь-чого до скарбниці. При конфіскації за певних умов може бути вилучено повністю або частково будь-яке майно: речі, гроші, цінні папери тощо.

В рамках кримінального законодавства, конфіскація майна розглядається в декількох значеннях, а саме як вид додаткового покарання, як вид заходу кримінально-правового характеру, що застосовується до юридичних осіб та як інший захід кримінально-правового характеру (спеціальна конфіскація), що передбачається Загальною частиною Кримінального кодексу України (далі – КК України).

Питання, що стосується конфіскації в кримінальному праві врегульовано на законодавчому рівні і приділено велику увагу з боку законодавця. Окремі норми КК України, дають змогу не лише зрозуміти конфіскацію загалом, але й проаналізувати її окремі аспекти та визначити основні види, які існують на сьогодні.

Отже, відповідно до статті 59 КК України, конфіскація майна як вид покарання полягає в примусовому безоплатному вилученні у власність держави всього або частини майна, яке є власністю засудженого. За змістом даної норми така конфіскація може бути повною або частковою. Якщо конфіскується частина майна, суд повинен зазначити, яка саме частина майна конфіскується, або перелічити предмети, що конфіскуються.

Особливістю конфіскації майна є те, що вона: 1) може бути призначена лише у випадках, прямо передбачених в Особливій частині КК України; 2) спрямована на обмеження прав і свобод засудженого; 3) стосується майна, яке знаходить у власності засудженого; 4) у системі покарань КК України конфіскація майна передбачена виключно як додаткове покарання.

Теорія кримінального права розглядає покарання у виді конфіскації майна як ефективний засіб боротьби зі злочинністю. Професор Е. Л. Стрельцов вказує на те, що конфіскація справляє величезний каральний та майновий вплив на засудженого і в сучасних умовах може мати більший стримуючий ефект, ніж позбавлення волі [1, с. 211]. Ефективним покаранням вважає конфіскацію майна і професор М. Й. Коржанський [2, с. 150]. На його думку, це ефективний вид покарання. Сама ж ефективність досліджуваного виду покарання підтверджується тим, що конфіскація майна, яка передбачена в міжнародних конвенціях, підписаних та ратифікованих багатьма країнами світу, зокрема Україною є одним із ефективних засобів протидії організованій злочинності, тероризму, незаконному обігу наркотичних засобів та корупції тощо.

Від конфіскації майна як додаткового виду покарання, слід відрізняти конфіскацію майна як вид заходу кримінально-правового характеру, що застосовується до юридичних осіб. Якщо покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого [3], то захід кримінально-правового

характеру представляє собою систему прийомів і способів здійснення примусового та реабілітаційно-заохочувального впливу держави на кримінальні практики (кримінальні правопорушення, об'єктивно протиправні діяння, зловживання правом та інші), правомірну поведінку, які застосовуються на підставі закону, детермінованого культурним середовищем, що сформувалося в конкретно-історичних умовах розвитку українського суспільства [4, с. 12].

Таким чином, конфіскацію майна, що застосовується до юридичних осіб не можна розглядати як вид покарання. По-перше, цей захід врегульовано окремим Розділом КК України, а саме Розділ XIV-1 «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб»; по-друге, в окремій статті КК України чітко передбачені заходи, які можуть застосовуватися до юридичних осіб, зокрема штраф, конфіскація майна та ліквідація (ст. 96-6 КК України); по-третє, законодавець роз'яснює поняття «конфіскація майна» в рамках вищезазначеного розділу та визначає її як таку, що полягає у примусовому безоплатному вилученні у власність держави майна юридичної особи і застосовується судом у разі ліквідації юридичної особи згідно з КК України (ст. 96-8 КК України).

Поряд з цим в чинному кримінальному законодавстві існує спеціальна конфіскація майна як інший захід кримінально-правового характеру, яка згідно з статтею 96-1 КК України полягає у примусовому безоплатному вилученні за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна у випадках, визначених КК України, за умови, якщо вони були а) одержані внаслідок вчинення злочину та/або є доходами від такого майна; б) призначені (використовувалися) для шхилення особи до вчинення злочину, фінансування та/або матеріального забезпечення злочину або винагороди за його вчинення; в) були предметом злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), а у разі, коли його не встановлено, – переходять у власність держави; г) були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), який не знав і не міг знати про їх незаконне використання.

Отже, предмет спеціальної конфіскації є чітко окресленим в законодавстві, що дозволяє відокремити її від загальної конфіскації як додаткового виду покарання та направлений не тільки на майно, яке знаходиться у власності винної особи. Слід зазначити і те, що при застосуванні спеціальної конфіскації можуть зачіпатися інтереси не тільки винної особи, але й інтереси третіх осіб, які взагалі не причетні до вчиненого злочину [5]. На нашу думку, для таких осіб у кримінальному законодавстві повинні бути передбачені відповідні гарантії, направлені на збереження майна таких осіб, та його захист.

Спеціальна конфіскація застосовується також у разі, коли особа не підлягає кримінальній відповідальності у зв'язку з недосягненням віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, або неосудністю, або звільняється від кримінальної відповідальності чи покарання з підстав, передбачених КК України, крім звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Враховуючи те, що конфіскація майна як вид покарання та як захід кримінально-правового характеру, що застосовується до юридичних осіб призначається на підставі вироку суду, то спеціальна конфіскація не тільки за вироком суду, але й за відповідною ухвалою суду.

Таким чином, проаналізувавши питання щодо конфіскації майна в кримінальному законодавстві України, можна зробити висновок про те, що конфіскація, яка існує на сьогодні є не тільки одним із видів покарання, що застосовується до осіб, визнаних винних у вчиненні злочину, але й заходом кримінально-правового характеру. Але незважаючи на таку відмінність, конфіскація майна у всіх її проявах направлена на запобігання вчинення злочинів в майбутньому, тобто має превентивну дію та сприяє відновленню становища, яке існувало до вчинення злочину.

Література:

1. Уголовное право Украины (Общая и Особенная часть) / учеб. под ред. проф. Е. Л. Стрельцова. – Х.: «Одиссей», 2002. – 672 с.
2. Коржанський М. Й. Проблеми кримінального права: монографія / М. Й. Коржанський. – Д.: Юрид. акад. Мінва-внутр. справ України, 2003. – 198 с.
3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
4. Кримінально-правові заходи в Україні: підручник / за ред. професора О. В. Козаченка. – Миколаїв: Іліон, 2015. – 216 с.
5. Цимбалюк В. І. Правова природа спеціальної конфіскації / В. І. Цимбалюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». – 2014. – № 2 (10): [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14tvipsk.pdf>.